

DOCUMENTA HISTORICA 17.
A JATE Történész Diákkör kiadványa

**AZ 1916. ÉVI ARAB FELKELÉS
KIÁLTVÁNYA**

Fordította és sajtó alá rendezte:
FERWAGNER P. ÁKOS, LŐKÖS ISTVÁN

Szeged
1994

DOCUMENTA HISTORICA 17.
A JATE Történész Diákkör kiadványa

AZ 1916. ÉVI ARAB FELKELÉS KIÁLTVÁNYA

Fordította és sajtó alá rendezte:
FERWAGNER P. ÁKOS, LÖKÖS ISTVÁN

Szeged
1994

A dokumentum forrása:
Ettore Rossi: Documenti sull' origine e gli sviluppi della questione
araba (1875--1944)
Roma Istituto per l'oriente 1944. pp. 53--61.

Lektorálta
J. NAGY LÁSZLÓ

A fordítást az eredetivel egybevetette
EÖRDÖGH ISTVÁN

Sorozatszerkesztő
BENCSIK PÉTER, PÁNDI LAJOS

© JATE Történész Diákkör, 1994
Ferwagner P. Ákos
Lőkös István, 1994

HU- ISSN 1216-0954

Bevezetés

Az alább ismertetésre kerülő dokumentum még a közelmúltban is viták forrása volt a történészek között. Több volt egyszerű kiáltványnál, mert máig hatóan megosztotta a muzulmán közvéleményt. A kiáltvány eddig magyarul teljes terjedelmében nem jelent meg, eredetileg arabul és olaszul adták ki. Megjelenésének körülményei és indítékai természetesen függtek a nagyhatalmi politikától, hiszen folyik a „pusztító és romboló európai háború”.

A háború Európán kívül is folyik, ezért Anglia keresi a lehetőségeket, hogy gyengítse a németeket támogató török kormányt. Érdekszférájának kulcsa Szuez, az indiai szállítások kapuja, amelyet meg kell védenie. Közel-keleti politikájának előterében ezért Egyiptom megvédése, Törökország visszaszorítása állt. Ki kellett használnia a Török birodalom megosztottságát, ahol az államban a vezető szerepet, a politikai irányítást az ifjútörökök bírtokolták. Németbarát tevékenységük szöges ellentétben állt az angolok érdekeivel.

Az Unionisták (Haladás és Egység Társasága) politikája az egységes nemzetállam megteremtésére, a birodalom eltörökösítésére irányult. A hatalmat ténylegesen 1913. január 13-án szereztek meg, a Szultanátus politikájára már korábban is nagy befolyásuk volt.

Az ifjútörökök élesen szembehelyezkedtek II. Abdel Hamid politikájával. Az ő törekvésük egy egységes oszmán birodalom, egy oszthatatlan, alkotmányos alapokon álló, török irányítású állam megteremtésére irányult. 1907-ben Párizsban megalapították a Haladás és Egység Társaságát, amelynek vezetése 1908-ban Szalonikibe tette át székhelyét. Macedónia területén még ebben az évben felkelést robbantottak ki, amely július 23-án győzött.

Ennek eredményeként visszaállították az 1876-os liberális alkotmányt, eltörölték a cenzúrát és politikai befolyást szereztek az államirányításban. De a szultánt nem fosztották meg hatalmától, a miniszterek és a hivatalnokok is a helyükön maradtak. 1909-ben egy ellenük indított szultánpárti lázadás után megfosztották II. Abdel Hamidot a trónjától,

helyébe V. Mehmedet ültették. Az új kormányban már ők is pozíciókat szereztek. 1909. augusztus 23-án törvényt hoztak az olyan társaságok ellen, amelyek elnevezésében valamilyen nemzetiségi kifejezés szerepelt. Ők maguk ezalatt a Turc Oghagi (Török Faj), a Turc Yordi (Török Haza) és Turc Kougi (Török Erő) stb. nevű társaságokba tömörültek. A parlamentbe csak törököül tudó képviselők kerülhettek, az iskolákban és az igazságszolgáltatásban általánossá tették a török nyelv használatát, sajtókampányt indítottak az arab nacionalisták ellen, hogy felszítsák a török nacionalizmust. A legnagyobb nemzetiséget, az arabot, kiszorították az államigazgatásból, pogromokat indítottak ellenük és újra az örmények ellen is.

1912–13-ban területi veszteségek érték a birodalmat: Bosznia, Hercegovina, Bulgária, Kréta, Albánia, Tripolitánia, Kyréneika elveszett. Ez a trauma okozta azt, hogy 1913. január 13-án az Unionisták államcsínnyel teljesen magukhoz ragadták a hatalmat az oszmán egység megvédése érdekében. Meggyilkoltatták a tengerészeti minisztert, majd június 11-én a miniszterelnököt is. A katonai vezetés teljesen az ultranacionalisták kezébe került, így könnyebb volt betiltaniuk a sajtó- és véleménynyilvánítás szabadságát, likvidálni politikai ellenfeleiket. Az arab tartományok élére olyan török kormányzókat állítottak, akik nem is beszéltek arabul. 1914-ben minden arab politikai szervezetet betiltottak és az arab tiszteket szétküldték a szülőföldjüktől legtávolabb lévő helyőrségekhez és katonai alakulatokhoz.

Az arab nacionalisták végül vezetőt is találtak ahhoz, hogy kitörjenek ebből a helyzetből: Husszein ibn Alit (1853–1925), Mekka serifjét és emirjét. De ki is volt ez az ember? 1893-ban alig negyvenévesen kerül Isztambulba. II. Abdel Hamid a fővárosba gyűjtötte birodalma vezető értelmiségeit, Husszeint is ő hívta és nevezte ki időközben tanácsadójának. 16 évig maradt Isztambulban, ezalatt politikai véleményét nyilvánosan nem fejtette ki, nem is érte semmi szemrehányás. Háza a török és arab értelmiség találkozóhelye volt, sőt felesége is török nemzetiségű. Ennek ellenére 16 év alatt nem tanult meg törököül, soha nem is használta a török nyelvet és személyes véleményét ritkán fejtette ki. Noha liberális eszméket tulajdonítanak neki, valószínű, hogy az európai kultúrát sem

ismerte. Ugyanakkor isztambuli tevékenysége során kiváló politikai és vallási vezetővé vált. 1908. október 11-én Abdel Hamid szultán kinevezte Mekka emírének, ez azzal járt, hogy megígérte a szultánnak, hogy jó oszmán és az állam hű szolgája lesz. Erősíteni fogja a muzulmán világ és az oszmán kalifátus közötti kapcsolatokat.

Hivatalánál fogva is alkalmassá vált az arab nacionalisták vezetésére és összefogására, hiszen ő maga is arab lévén nem értett egyet az ifjútörökök asszimiláló politikájával. 1913-ban 35 arab képviselő megválasztotta minden arab ország legfelsőbb vallási vezetőjének. Ez a tény, valamint Hedzsasz (az Arab-félsziget vörös-tengeri partvidéke) stratégiai helyzete és nyilván személyes ambíciói is arra ösztönözték, hogy kapcsolatokat keressen az angolokkal.

A Szezei féltő angoloknak kapóra jött egy közel-keleti szövetséges, így örömmel fogadták Husszein közeledését. Husszein egyik fia, Abdullah 1914. februárjában tárgyalt az egyiptomi angol főkonzullal, lord Kitchenerrel. Husszein egy önálló arab királyságot, az angolok egy törökellenes szövetségest akartak. 1914. november 14-én a szultán dzsihádöt hirdetett a muzulmán hit ellenségei, vagyis az angolok és a franciák ellen. Az angol diplomácia megpróbálta rávenni Husszeint, hogy mint vallási vezető, érvénytelenítse a rendeletet. Ő el is utasította a dzsihádöt, sőt a hedzsaszi törzseket a törökök ellen biztatta. A damaszkuszi jegyzőkönyv (1915. május) szerint az angolok elismerték volna egy arab állam (Szíria, Libanon, Palesztína, Irak és Arábia) függetlenségét, ha Husszein fegyveres felkelést robbant ki a törökök ellen. 1915. október 24-i levelében MacMahon, kairói angol főmegbízott, azt írja, hogy Anglia elismeri a „damaszkuszi” arab állam függetlenségét, de csak Szíria és Irak nélkül. A török kormány el akarta távolítani Husszeint és hadsereget küldött Hedzsaszba. Husszein 1916. június 5-én kirobbantotta a felkelést.

A későbbi angol politikát megmagyarázza MacMahon azon kijelentése, miszerint az arabokra Angliának azért van szüksége, nehogy a németek megszerezzék a segítségüket egy esetleges Egyiptom elleni támadásukhoz. Angliának nem volt szüksége egy közel-keleti vetélytársra, ezért csak addig támogatták az arabokat, amíg azok gyengítették a

törököket. Anglia elismeri Husszein függetlenségét Törökországtól, de nem ismeri el az önálló, egységes arab államot.

Husszein kiáltványában, amely 1916. június 27-én jelent meg, a muzulmán világgal igyekezett megértetni a felkelés okait, próbálta magát igazolni.

A kiáltványt a muzulmánok vegyes érzelmekkel fogadták, kezdetben az arab nacionalista vezetők lelkesedtek érte. Ugyanígy tettek a boszniaiak, hercegovinaiak és a nyugaton tanuló arab diákok. Viszont India, Egyiptom és a Maghreb muzulmán többsége szembehelyezkedett vele. Az ifjútörökök háttadőfésként élték meg és óriási sajtókampányt indítottak ellene bel- és külföldön egyaránt. Az angolok mindent megtettek, hogy akadályozzák terjesztését, hiszen egy egységes, erős arab állam már nem egyezett meg érdekeikkel. Másfél hónapig nem közöltek belőle semmit, majd az 1916. augusztus 29-ei egyiptomi újságokban egy csonkított változata jelent meg. Hasonlóan jártak el a franciák is, kihagytak belőle olyan kulcskifejezéseket, mint: nemzeti felkelés; aki megölte az arab nyelvet, az megölte az iszlámot; ha az arabokat alázzák meg, az iszlámot alázzák meg; stb.

A felkelés nehezen indult, kezdetben csak egyes beduin törzsek álltak Husszein mellé, s Arabiai Lawrence-nek, az angolok ügynökének minden szervezőkészségére szüksége volt, hogy abból katonai sikerek szülessenek. Ami a felkelés eredményét illeti, Husszein álma, egy egységes arab királyság nem valósult meg. Az „Arabok királya” cím helyett a nagyhatalmak egyöntetűen csak „Hedszasz királyának” ismerték el. Az I. világháború után a győztesek az egységes arab állam területét mandátumokra osztották fel. Husszein egyik fia, Fajszál, aki a felkelés tényleges katonai vezetője volt, miután a franciák elűzték Damaszkuszról, az angoloktól megkapta Irak trónját. Másik fia, Abdullah számára pedig ugyancsak az angolok létrehoztak egy államot, Transzjordániát, s 1921-ben megtették királyává.

Husszein egy ideig tartja még magát ibn Szaud támadásaival szemben, de egyre reménytelenebbnek látva a helyzetet – angol meghívásra – önkéntes száműzetésbe Ciprusra megy, s itt is hal meg 1925-ben. Országát, Hedszaszt, ibn Szaud meghódítja és belőle alakítja ki 1932-ben Szaud-Arábiát.

A kegyelmes és könyörületes Isten nevében

Mekka Sheriffjének és Emírjének egyetemes kiáltványa minden muzulmán testvéréhez

Ó, Urunk, ítélj igazság szerint közöttünk és népünk között, mert Te vagy a legnagyobb azok között, akik ítélnek.¹

Mindenki, aki ismeri a történelmet, tudja, hogy Mekka emírjei voltak az első muzulmán emírek és vezetők, akik elismerték az ottomán államot, kívánván a muzulmánok egységét és közösségük megerősödését, mivelhogy a nagy ottomán szultánok (kiket Isten tartson meg békében) ragaszkodtak a hit kötelékéhez, Isten könyvéhez, a Próféta² (kin Isten áldása és az üdvösség) szunnájára támaszkodtak és kormányzásuk törvényeit a nemes Sharia-ra alapozták. Ezért a magasztos célért az imént említett emírek megvédték az Ottomán államot, olyannyira, hogy magam is személyesen vezettem az arabokat arabok ellen, az 1327-es esztendőben (1909–1910), Abha ostromakor, hogy megvédjem az Ottomán állam dicsőségét.

A következő évben fiaim vezettek hasonlóképpen hadjáratot. Mint ismeretes, sok más dolgot is tettünk ebben az értelemben, amíg az Ottomán államban létre nem jött a Haladás és Egység Társasága, amelynek sikerült a forradalom erejével megszereznie a kormányzást, de tagjai az államot eltérítették a vallás útjáról és a Sharia ösvényéről.

Előkészítették az eszközöket, hogy erről letérjenek, és hogy megalázzák az állam vezetőit, megfosztották a fényességes Szultánt vallási és bírói hatalmától, a Küldöttek Kamarájával együtt alávetették forradalmi társaságuk titkos határozatainak, eltékoztatták az állam javait, súlyos adósságokkal terhelték meg, melyeknek veszélyét és szomorú következményeit mindenki ismeri, nagy területéből sokat elveszítettek, megbontot-

¹ Korán VII./ 87.

² Mohamed

ták az Ottomán közösség egységét, megpróbálván népeit erőszakkal eltörökösíteni, ellenségeskedést támasztva közöttük, valamint különös módon üldözték az arabokat és nyelvüket, mint olyan elemet, amelyet asszimilálni és elnyomni szándékoztak.

De nem álltak meg itt. Belevitték az államot és a közösséget e pusztító és romboló európai háború mélységébe, veszedelembé sodorták az államot, miután kiforgatták vagyonából, kifiztották a közösséget is, és arra használták, hogy megtámadjanak mindenkit, aki elnyomó rendszerük és ostoba politikájuk eszméi ellen van. Hogy az arabokat különösen sanyargassák, még Isten és az Ő Prófétájának (kin Isten áldása és az üdvösség) szent helyei³ sem voltak mentesek gonoszságuktól, és romlásnak, éhségnek, félelemnek lettek kitéve.

Ezért ami az ő vallási útról való letérésüket illeti, itt nem a vezetők hitetlenségére és erefénkségére utalunk, ami ismert az európai és muzulmán újságokból, és nem is a konstantinápolyi Ulamák és mások rossz véleményére, hanem beszédeikre és tetteikre hivatkozunk. Hivatkozunk a könyvekre és az újságokra, amiket a Szultánátus székhelyén publikáltak és amelyek nyilvánosan megsértették az Iszlámot, lekicsinyítik a négy első kalifának és a Próféták pecsétjének Istentől adatott magas tiszttségét, mint például a Qaum Giadid⁴ című könyv, amely hitetlenségéről és tévelygéséről, csalásáról híres, meg arról, hogy meghamisítja a Szent Könyv és a Szunnák szövegeit, és az Igtihád⁵ című újság, mely elcsúfította a teremtményekről írt legnemesebb és legszebb életrajzot, tudniillik a Választottét (kin Isten áldása és az üdvösség).

Ha nem lett volna a Társaság, akkor nem lehetett volna hasonló nyomtatványokat a Szultánátus székhelyén publikálni, a Szultánátus emberei és miniszterei, az Ulamák és a Sheikh-ul-Iszlám⁶ szemei előtt és tudtával. És valóban azt látjuk, hogy ha valaki kritizálja Társaságukat,

³ Mekka és Medina

⁴ „Új nép”. Egy konferencia anyaga könyvformában kinyomtatva.

⁵ Az atcista Abdullah Gevdet (1869–1932) szerkesztette.

⁶ Az ottomán államban a legfőbb vallási méltóság. Mohamed leszármazottai kapták.

még ha az ésszerű is, az halállal, száműzetéssel, vagy életfogytig tartó börtönnel lesz büntetve, míg aki megsérti Isten vallását és az Ő legtisztább teremtményét, az tisztességben részesül és felemeltetik.

Ami tevékenységüket illeti, ezek eltörölték a kánoni könyörgés abszolút kötelezőségét, ami kötelező volt a katonaiszti hallgatók számára, más iskolákban és minden katonának egyaránt, a katonai szabályzatokban fakultatívvá tették az imát, ily módon próbálván elérni a teljes eltörlést. A Qaum Giadid könyv olyan szabályokat ad vallásuknak, melyben niucs se ima, se böjt, se zarándoklat.⁷ Később rendeleteket adtak ki, például már ebben a háborúban, a Mekkában, Medinában és Szíriában átlomásozó katonáiknak, melyek kötelezik őket a Ramadan havi böjt megtörésére, azzal az ürüggyel, hogy egyenlőséget tegyenek közöttük és a kaukázusi határnál harcolók között. Hazugságokat agyaltak ki, hogy ellentmondjanak a félreérthetetlen bizonyágnak, mely semmi (hamis) magyarázatot nem tűr el, vagyis a Nagy és Hatalmas Isten mondásának:

„Ha valaki közületek megbetegedne, vagy úton lenne (böjtöljön majd) néhányszor a következő napokon.”⁸

Sőt arra adták magukat, hogy eltöröljék a Sharia szabályait, melyek a Korán szövegein alapulnak, melyekben megegyeznek a muzulmánok s nélkülözhetetlenek a vallás gyakorlásához. Ilyen a mekkai Bíróság kádijához nemrég eljuttatott rendelet is, hogy ne ítéljen csak olyan tanúbizonyosság alapján amelyet saját bíróságán és a jelenlétében állítottak ki, ne vegye figyelembe a Muzulmánok által írt tanúbizonyosságokat, elhanyagolván így azt, ami a Vacca⁹ versében van kimondva. Ezzel engedélyezik, hogy megöljék a muzulmánokat és a dhimm-iket¹⁰ törvényes per és ítélet nélkül, valamint a katonai törvényszék mellőzésével. Lehetővé teszik házukból való elűzésüket, javaik elrablását és

⁷ Három oszlop az iszlám öt oszlopából.

⁸ Korán II./181.

⁹ Utalás a Korán II./282-es versére.

¹⁰ A „Könyv népei”, a zsidók és a keresztények. Az ottomán államban az örmény keresztények is közéjük tartoztak.

elkobzását, mint azt bizonyítjuk is a kiáltvány folytatásában. Nem lehetséges itt felsorolni bűneiket, eretnekségeiket és az Iszlámban tett újításait, mint amilyen például a kérvényezőkhöz regisztrumának különös terve – amit az előző Sheikh-ul-Iszlám határozott el és szultáni jóváhagyást kapott –, miszerint egy ottomán líráért árulnák a Próféta közbenjárását, meg regisztrumokba írnák össze a kérvényezőket, s ezeket a regisztrumokat a Próféta Szentélyébe helyeznék.

Senki számára sem ismeretlen a fővárosban az államról jól informált személyek előtt, a külföldieket is beleértve, hogyan fosztották meg ezek a fényességes Szultánt attól a hatalomtól, amit a törvények és a Sharia adtak neki, úgyannyira hogy még arra sem hatalmazták fel, hogy a Szultánatus ma-bein-jét, Első Titkárát kiválassza, sem saját adminisztrációjának főnökét (khassah), még kevésbé, hogy kiválassza a miniszterelnököt vagy a Sheikh-ul-Iszlámot, és hogy felügyelje a muzulmánok ügyeit és alattvalói érdekeit. Ilymódon megszüntették a Kalifátus utolsó maradványait, amiket minden muzulmán hiányol, mivel a muzulmánoknak szükségük van egy, a Sharia-hoz alkalmazkodó Imam-ra (Kalifa), aki oly mértékben független, hogy van hatalma alkalmaztatni a Sharia-t és felemeltetni az igazság zászlaját.

Mindenki, előkelők és közrendűek, tudják, hogyan herdálták el az állam vagyonát és követtek el súlyos bűnöket, sok terület, mint Bosznia, Hercegovina, Albánia, Makedónia elvesztését okozva ezzel, fajgyűlöletet előidézve, amely szétszakította a muzulmán közösség egységét. Ezzel a rossz politikával elvesztették Albániát és a bátor albán népet, amely az állam védbástyája volt a Balkán-fronton, ugyanez a politika vezette Őket arra, hogy üldözzék az örményeket, férfiakat, nőket, gyermekeket, mint ez ismeretes lett ezekben a napokban. Hogyan igazolják ezt a Próféta mondásával szemben, ami a Könyvben van:

„Aki megsérti az én védettemet, az az én ellenségem, s akinek én ellensége vagyok, annak ellene teszek majd az utolsó napon is.”

Ott vannak a hadith hiteles gyűjteményében a Próféta mondásai, melyek megerősítik a védett népek jogainak tiszteletben tartását, s ezek közül a legszigorúbb az, amely at-Tabaráni-nál van lejegyezve :

„Az az állam, amely elnyomja a gyengét, egy ellenséges állam.”,

ez a hadith még gyenge a maga sorában, de a szöveg maga nagyon erős és meg is van erősítve a szociális törvényekben.

Az üldözés, amit ezek folytattak az arabok és az arab nyelv ellen, a legnagyobb bünténynek tekinthető, amit elkövettek az állam ellen. Megpróbálták meggyilkolni az arab nyelvet minden ottomán vilájetben, elnyomták az iskolákban és betiltották a hivatalokban és a bíróságokon, valamint erre vonatkozólag törvényeket bocsátottak ki, melyek kiprovokálták az arab küldöttek ellenállását.

Új könyveikben kerülték az arab nyelv használatát, és e cél érdekében számos társaságot alapítottak. Világos, hogy az arab nyelv meggyilkolása egyszersmind az Iszlám megölését is jelenti, minthogy az Iszlám igazság szerint egy arab vallás, oly értelemben, hogy Könyve arabul van kinyilatkoztatva, nem pedig olyan értelemben, hogy egy, csak az araboknak szóló vallás lenne, ugyanis ismeretes, hogy minden népé egyetemesen. A Tuonó-szúrában mondta Isten :

„Arab nyelven adtam azt (a Koránt) , mint törvényt.”¹¹

Az ostromállapot kihirdetése az országban alkalmat adott nekik arra, hogy végrehajtsák azt, amit kigondoltak az arabok ellen, és arra adták magukat, hogy legyilkolják és felakasszák az arab ellenállás vezetőit és előkelőségeit, az állam és a közösség iránti buzgalmukról ismert ellenállókat, a tudomány és vallás embereit, jeles írókat és hivatalnokokat. Az utolsó ilyen értelmű közlemény, ami ide érkezett, 21 személy egyidejű felakasztásáról tudósít Szíriában, kik között van Shefiq Bej el-Mu' ayyad, Abd el-Hamid ez-Zahrawi szajjid, Szelim el-Giaza' iri főhivatalnok, Arif-esh-Shihabi emír, Abd el-Ghani el-Ureisi, Shukri Bej el-Asli, Abd el-Wahhab Bej és Tawfiq Bej el-Bassat. Még ha állatokról lenne is szó, akkor is nehéz kemény szívvel a halálba küldeni 21 teremtményt. Ők mégis nyilvánosan ölték meg, az utcán akasztották fel őket, azért, hogy egyetlen arabnak se legyen kedve ezek után azt mondani, hogy az arab nyelv az Iszlám nyelve, és hogy a muzulmán államnak együtt kell működnie megóvásában, és hogy nekünk araboknak is járnak jogok a

¹¹ Korán XIII./37.

Sharia és a törvény alapján. Lehetetlen pontos híreket kapni, hacsak nem általános jellegűeket azokról, akiket ólommal öltek meg katonai indítékból, vagy akiket elárultak a börtönökben, az utakon. Minden ember fellázad, mikor ennyire nem tisztelik nemzete vagy mások véréét. Az Iszlám nagyon tiszteli a vért, és az örök tűzre kárhoztatja azt, aki előre megfontolt szándékkal gyilkol.

Ezenkívül ezek felmérhetetlen javakat koboztak el az emberektől, kiűzték őket házaikból, megfosztottak javaiktól sok gazdag családot és gyűlölték őket politikai okokból, a nőket és gyerekeket száműzték Anatóliába minden törvényes ör nélkül, erőszakot tettek erkölcsös muzulmán asszonyok becsületén, kik nem is foglalkoztak a politikával, a halálnak tették ki őket és fiaikat a száműzetésbe vivő úton, ahol nem találtak elegendő ételmet és szállást a hideg és a hőség elleni védekezés-re. A Fenséges mondja:

„És ne terheltelessék meg az, aki más teherrel van megterhelve.”¹²

Érthető, hogy ezzel az volt a céljuk, hogy azok a nők és gyerekek, akik mindezt túléltek, a törökök szolgálói legyenek Anatóliában, hogy ott a gyerekek elfelejtsék nyelvüket, törökké és a törökök országának népévé váljanak. Talán azt is feltették magukban, hogy törököket telepítenek ezen száműzöttek helyére és így könnyen törökké változtatják egész Szíriát.

Nem elégedtek meg azzal, hogy üldözzék az élőket, felakasszák az embereket, száműzzék őket és államosítsák javaikat, hogy olyan keményen bánjanak az asszonyokkal és a gyerekekkel, hogy az megatja a szívet és a lelket, de gyűlöletük addig ment, hogy megsértették a halottakat, még a kegyes és tiszteletreméltó Sheriff és emír, Abd el-Qadir el-Hasani sírját is meggyalázták.

Melyik muzulmán, sőt melyik emberi lény érthet egyet azzal, hogy népén így zsarnokoskodjanak, attól kezdve, hogy Isten száműzte az embert az Ő országából, azzal együtt, hogy le is győzte őt annyira, hogy

¹² Korán LIII./39.

megtagadtatta vele a vallását, és ezzel törvényesen okot adott a harcra? Ezt mondja a Fenséges a dzsibád megengedésének magyarázatául:

„Megengedett a harc azoknak, akik meggyötörtettek (mivel ők erőszakot szenvedtek és Isten bizonyosan hatalmas arra, hogy őket megsegítse), és akik igazságtalanul űzettek ki a lakhelyükről....”¹³

Az Isten még azt is mondja a nem muzulmánokkal való igazságos és jóságos bánásmódról:

„Ő nem tiltja nektek, hogy jól és igazságosan bánjatok azokkal, akik nem zavartak titeket vallásotokban és nem űztek el házaikból, Isten az igazak legjobbjai, csak hogy az Isten megtiltja barátaivá lennetek azoknak, akik benneteket a vallásotokban támadtak, és elűldöztek házaikból vagy segítettek ezt megtenni, aki velük barátkozik, az nem igaz ember.”¹⁴

A csapások, amelyek Hedzsaszt és a két Szent Helyet érték, elhalgatva szándékukat és céljukat, túlméntek minden mértéken, és csak Isten tudja, mikor vetnek mindennek végét. Ideküldtek sok ezer felfegyverzett reguláris csapatot, noha óriási szükségünk van ezekre a katonákra, és minden pontot elfoglaltak, holott tudták, ahogy mi is tudjuk, hogy a hadviselő Hatalmak közül egyik támadása sem fenyegeti Hedzsaszt, amiért véderőre lenne szüksége. Marad tehát a tény, hogy Hedzsaszban azt akarták csinálni, amit már megtettek Szíriában és Irakban, hogy teljessé tegyék az arab nemzet romlását saját házának tűzhelyénél, hatalma ereje és dicsősége székhelyén, hogy szenvedést okozzanak ennek a helynek, amit Isten biztossá tett, és amelynek tetteik ugyanolyan gyümölcstét szánják, az éhséget és a félelmet, mint amikor szenvedtették a „világ paradicsomát” (Szíriát), kifosztanák azt, amit Isten magának és lakóinak adott a Könyvében. Fzen csapatok jelenléte volt az akadálya, hogy az élelmiszerek, amiktől az ország élélmézése függ, megérkezzenek Hedzsasz kikötőibe, és akadályozták a zarándokok megérkezését is, ami az itteni lakosság egyetlen jövedelemforrása. Az éhínség olyan súlyossá vált, hogy sok alsóbb osztálybeli embernek el

¹³ Korán XXII./40–41.

¹⁴ Korán LX./ 8–9.

kellett adnia házának ajtajait és a tető faanyagát és mindent, amit bírt, hogy enni tudjon. Mindennek az lett a következménye, hogy romlásba taszított egy népet, mely fölött Isten engem tett őrnék és felelősnek, és megakadályozta a muzulmánok nagy részét abban, hogy egyik fő vallási kötelezettségüket teljesítsék. Ha ez a szörnyű próba a területek megvédése vagy az Iszlám egyik fő érdeke miatt lett volna, az ország büszkén szenvedte volna el, s ebben osztóztak volna az előkelők és mások is, de mint fentebb mondtuk, ez az Iszlám és a haza érdeke ellen van!

Muzulmán testvérek!

Olyan veszélyes helyzetbe kerültünk, melyhez hasonló előzményre még nem került sor az Iszlámban. Erős és hatalmas birodalmaink voltak, melyek közül leghíresebbek arab elődeinkéi. Később a mi örökségünk az Ottomán birodalomban gyűlt össze, és mi arabok voltunk életének leghűségesebb őrzői, jóllehet az arab nyelvet elhanyagolták és a Kalifátus tiszttségét maguknak juttatták, nem úgy, mint az őket megelőző török és kurd birodalmak. Mi, Mekka Sheriffjei és Emírjei voltunk irántuk a legbuzgóbbak az arab vezetők és mások közül, jóllehet megfosztottak minket országunktól, a vallásos és világi tudományoknak, a kinyilatkoztatásainak a székhelyétől, mi és minden arab azért tettünk így, mert vágytunk arra, hogy az Iszlámnak legyen egy erős állama, mely meg tudja védeni a függetlenségét és érvényre tudja juttatni törvényeit, még ha sommásan is.

De ennek az államnak a vezetése egy olyan társaság kezébe került, amely forradalommal elbitorolta az Ottomán háztól a hatalmat, egy keverék társaságnak adta át, akik közül sokaknak nincs gyökere a törökmuzulmán népben, nem ismerik jól az Iszlámot, nem is aszerint cselekszenek, mint Enver Pasa, Dzsemál Pasa és Talat Bej, akik több vereséget szenvedtek el maguktól a törököktől, mint az araboktól. Én, valahányszor csak láttam vagy éreztem, hogy megsértik az Iszlámot, próbáltam igazoló magyarázatot találni rá, addig, amíg bele nem fáradtam. Valahányszor csak tudomásomra jutott valami bűnük az arabok vagy az állam ellen, azt gondoltam, ez csak valami járulékos hiányosság,

amit be fognak vallani hamarosan, és ezért nem engedélyeztem magamnak, hogy szembeszálljak velük, attól való félelmemben, hogy ez szakadást hoz az államban, és hogy oka lesz a még rosszabbnak, az arabok és a törökök szétválásának, úgy hogy még segítettem is őket népem leverésében, és szembeállítottam apám fiait anyám fiaival. De mindaz, amit én és az arabok tettünk, semmit sem ért a szemükben.

Mikor láttam, hogy a romlásnak adták az állam függetlenségét és hogy nem tisztelik sem a vallást, sem a Sharia normáit, sem a Szultán függetlenségét, nem maradt már olyan ok, amiért elszenvedjük ezt a megaláztatást, és amikor erőszakosságuk özöne elért minket a mi Urunk szent helyén, aki megtisztelt minket azzal, hogy szolgáljuk az Ő Házát és megőrizzük az Ő vallását, és mi atyánk és Profétánk (kin az üdvösség és Isten áldása) szent helyén, honnan lejegyeztetett az igaz mondás:

„Mikor megalázzák az arabokat, az Iszlám lesz megalázva.”, kényszerítve voltunk arra, hogy ellenálljunk erőszakosságuknak, de mi inkább békés módszereket követtünk, vagyis csapataikat erődeikben körbevettük, anélkül, hogy mi kezdtük volna az ellenségeskedést, úgy hogy aki akarta, megadhatta magát, és ha valaki mégis harcolt, saját bűne szálljon rá! Mekka tartózkodásuk alatti viselkedésük felfedte, mit táplálnak szívükben a vallás és az arabok felé. Amikor megtudták, hogy az ország felkelt, hogy kikövetelje függetlenségét, ők hét ágyúlövést adtak le a Giyad erődből a „régiz házra”, amit az Egyetlen, Legnagyobb és Hatalmas Isten magának tulajdonít, ezen beszéd szerint:

„Tisztítsátok meg házamat azoktól, akik körülötte keringenek!” ahol van a muzulmánok giblihája¹⁵ és a hívők Kábája az egyetlen Istenben. Egyik lövedék a Fekete Kőtől másfél, a másik három karnyújtásnyira esett le. A lövedék tüze lángba borította a Kábá-n lévő fátylat, úgy, hogy muzulmánok ezrei siettek oda sírva és jajgatva, hogy elhárítsák a tűzvészt. Ki kellett nyitniuk a Kába ajtaját és fel kellett mászniuk a tetejére, hogy eloltsák a lángokat. Be sem fejeződött ez a munka, amikor

¹⁵ A muzulmánok imádkozásainak iránya, Mekka felé.

egy harmadik lövedék miatt kellett abbahagyni, amely a maqam Ibrahimot¹⁶ találta el, más lövedékek a Szentély más pontjaira estek, melyet mint egyedüli célpontot lőttek. Minden nap három vagy négy személyt megöltek, úgy, hogy a hívek nem is közelítették meg a Kábát. Ez az esemény, amiről most már a világ minden muzulmánja ítéletet alkothat, az Isten vallásának megvetése és a hitetlenség jele volt, emlékeztetve a muzulmánokat a hatalmas Isten mondására:

„Azokra aki megpróbálják megszentelteleníteni, szörnyű kínokat hozok.”¹⁷ Emlékeztetünk itt arra, hogy már az Iszlám előtti templomoknál is, ha valaki ebben az épületben találta meg apja gyilkosát, nem tett neki rosszat. Tehát meghagyjuk a muszlim világnak, hogy erről a megszenteltelenítésről ítéletet mondjon, de nem hagyjuk az Unionisták kezében vallásunk rítusait, és nem engedjük meg nekik, hogy Isten Szentélyében és Isten Próféájának Szentélyében végrehajlsák azt, amit megengedtek maguknak Szíriában s ugyanúgy Konstantinápolyban, és nem hallgatunk a jövőben semmilyen, népünk fiai ellen elkövetett erőszakosságokról, onnan kezdve, hogy ez nem az állam vagy a vallás érdeke, sőt inkább az Iszlám és arabság (ami majdnem azonos) érdeke az, hogy leverjük ezt a hatalmaskodó bandát.

Míthogy a Higiaz védelmét ettől az erőszaktól, és az Iszlám Isten által előírt rítusainak megtartását, és az arabok és területeik védelmét attól a veszedelemtől, melynek az Ottomán állam van kitéve, eme igaztalan Társaság bűne miatt, nem tudjuk megoldani, csak a teljes függetlenséggel és e véres és pazarló hatalmaskodókkal való minden kötelék elszakítása által : Isten segítségével felkelt az egész ország a függetlenségért, lesújtotta az Unionisták irányítóit és katonai vezetőit, ténylegesen visszaszerezte szabadságát, elvált azoktól a területektől, melyek még mindig a zsarnok Unionisták kormányzása alatt jajgatnak, teljes függetlenségben van, nincs beszennyezve egyetlen külföldi érdek, vagy külső hatás foltjával, alapjait az Iszlám vallás megvédésének elvére

¹⁶ Ábrahám helye, egy Kába melletti kő.

¹⁷ Korán XXII./26.

és a muszlimok felemelésére akarja építeni, a jogegyenlőség elvére közöttük és minden idegen között, aki a független területre lép, a nemes Sharia alapján akarja minden tettet szabályozni, mely egyetlen támaszunk lesz, és emlékezni fogunk rá minden igazságügyi rendeletben, hogy képesek legyünk befogadni a modern haladás minden tudományát és a fejlődés eszközeit, melyek nem ellenkeznek a vallással, összefogunk minden erővel, hogy terjesszük a hitet a nép különböző rétegeiben, szükség és hajlam szerint. Ez az, amit vallási kötelezettségünknek tartunk és abban a reményben hajtunk végre, hogy muszlim testvéreink hozzánk hasonlóan az egész világon megteszik irántunk való kötelességüket, és megerősítjük az Iszlám és a jóban való kölcsönös megegyezésünk kötelékeit. Mindezt annak a szilárd meggyőződésnek a tudatában tettük, hogy az iszlám szolgálatának eleget tegyünk, még akkor is, ha mindezzel még nem fognak megvalósulni a muzulmánok legőszintébb törekvései, beleértve a törökökéit is. Azzal, hogy ezt tettük, csak századannyit ártottunk, mintha nem csináltunk volna semmit. A jövő meg fogja mutatni ennek igazságát, türelem, Isten a Tűrókkal van. Kérjük Istent az Ő és Próféájának szeretetére, hogy adja meg a sikert és vezessen minket úgy, hogy az jó legyen az Iszlámnak és a muzulmánoknak is. Bízunk Istenben, Ő elegendő és nagy Segítő.

Mekka Sheriffje és Emírje.

el-Hussein ibn Ali

Készült a JATE HÖK támogatásával.

A szövegszerkesztést a JATEPRINT,
a Bölcsészettudományi Kar Kiadványszerkesztősége végezte
WordPerfect 5.1 szövegszerkesztő programmal.

Készítette a JATEPress
6722 Szeged, Petőfi Sándor sugárút 30-34.
Felelős kiadó: Pándi Lajos
Felelős szerkesztő: Szőnyi Etelka
Méret: A/5, példányszám: 300, munkaszám: 3/95.

1992

1. AZ 1887-ES FÖLDKÖZI-TENGERI EGYEZMÉNYEK. Fordította és sajtó alá rendezte: Nyemcsok Attila.
2. A TILSITI BÉKE (1807. JÚLIUS 7.) Fordította és sajtó alá rendezte: Szász Erzsébet
3. Talleyrand, Charles-Maurice: ÉRTEKEZÉS ANNAK ELŐNYEIRŐL, HOGY A JELEN KÖRÜLMÉNYEK KÖZÖTT ÚJ GYARMATOKAT SZEREZZÜNK. Fordította és sajtó alá rendezte: Szász Géza.
4. A SCHÖNBRUNNI BÉKE (1809. OKTÓBER 14.) Sajtó alá rendezte: Szász Erzsébet.
5. Edvard Beneš: ZÚZZÁTOK SZÉT AUSZTRIA–MAGYARORSZÁGOT (A CSEH-SZLOVÁKOK ÁLDOZATÁNAK TÖRTÉNELMI BEMUTATÁSA). A szöveget kiadásra előkészítette: Gulyás László. (elfogyott)
6. KORAI ANGOLSZÁSZ TÖRVÉNYEK I. A KENTI TÖRVÉNYEK. Fordította és sajtó alá rendezte: Szántó Richárd.
7. AZ 1939–40-ES FINN–SZOVJET HÁBORÚ DOKUMENTUMAI. Fordította és sajtó alá rendezte: Engi Imre.
8. DOKUMENTUMOK AZ OROSZ–SZOVJET TÖREKVÉSEKRŐL A BOSZPORUSZÉS ADARDANELLÁK MEGSZERZÉSÉRE (KONSTANTINÁPOLY-EGYEZMÉNY, 1915; NÉMET–OROSZ TÁRGYALÁSOK, 1940). Fordította és sajtó alá rendezte: Boros Tamás.

1993

9. A BIRODALOM ÉS ÉSZTORSZÁG. A SZOVJET–ÉSZT SZERZŐDÉSEK MEGSZÜLETÉSÉNEK DOKUMENTUMAI (1939. SZEPTEMBER). Fordította és sajtó alá rendezte: Vandlík Krisztina.
10. EDWARD BALLIOL SKÓCIAI HADJÁRATA. RÉSZLETEK A LANERCOSTI KRÓNIKÁBÓL ÉS A BRIDLINGTONI KANONOK GESTÁJÁBÓL. Fordította és sajtó alá rendezte: Kiss Andrea.
11. AZ 1943. DECEMBERI BENEŠ–SZTÁLIN–MOLOTOV MEGBESZÉLÉSEK DOKUMENTUMAI. Fordította és sajtó alá rendezte: Gulyás László.
12. BÉKESZERZŐDÉS NAGY-BRITANNIA ÉS AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK KÖZÖTT (1783. SZEPTEMBER 3.). Fordította és sajtó alá rendezte: Kókényi Andrea.
13. ÚJ BÉCSI TUDÓSÍTÁSOK A KIVÁLÓ SCHWARZENBERG GRÓFNAK A TATAI VESZPRÉMI ÉS PALOTAI ERŐDÖK ÉS MÁS HELYEK ELFOGLALÁSÁRÓL, A SZIGETI ERŐD ÖSSZFOMLÁSÁRÓL ÉS A TÖRÖKORSZÁGBAN NAPRÓL-NAPRA ERŐSÖDŐ HANYATLÁSRÓL (1599). Fordította és sajtó alá rendezte: Lévai Judit.
14. 1789. FRANCIAORSZÁGA A PANASZOK TÜKRÉBEN. Fordította és sajtó alá rendezte: Gyuricza Róbert.

15. AZ 1594-ES BIRODALMIGYŰLÉS HATÁROZATAI A MAGYAR HÁBORÚT ILLETŐEN. Fordította és sajtó alá rendezte: Wölflinger Ildikó.
16. VOLGAI NÉMET DOKUMENTUMOK (1918–1941). Fordította és sajtó alá rendezte: Opauszki István.
17. AZ 1916. ÉVI ARAB FELKELÉS KIÁLTVÁNYA. Fordította és sajtó alá rendezte: Ferwagner P. Ákos, Lőkös István.

A megjelölt számok darabonként átlagosan 100 forintért (plusz postaköltség) a következő címen rendelhetők meg:

Pándi Lajos, JATE Új- és Legújabbkori Egyetemes Történeti Tanszék, 6722 Szeged, Egyetem u. 2.